

PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİLM İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Cumhur TÜRK*
İkbal BOZKURT AVCI**
Reha Orçun UZUNSOY***

ÖZ

Covid-19 pandemisinin yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirler ve uygulamalar evde geçirilen zamanın artmasına neden olmuştur. Bu durum seyircilerin film izleme alışkanlıklarını da etkilemiştir. Bu çalışmada Covid-19 pandemisiyle birlikte üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarında değişiklik olup olmadığını araştırmaya yönelik üniversite öğrencilerinin görüşleri alınmıştır. Çalışmanın amacına yönelik kolay ulaşılabılır durum örnekleme temel alınarak yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunda Samsun ilinde üniversite öğrenimi gören 10 öğrenci yer almıştır. Olgubilim (fenomonolojik) deseninde nitel bir araştırma olan bu çalışma kapsamında veriler çevrimiçi platform üzerinden birebir yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan en genel sonuç öğrencilerin film izleme alışkanlıklarında birtakım değişiklikler olduğu yönündedir. Pandemi sürecinde öğrencilerin film izleme sıklığında artış ön plana çıkarken, virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan film türlerinin daha az tercih edildiği ve film yapım türü ile film türünde öne çıkan değişikliklerin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerinin dijital platformlar üzerinden film izlemeye yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Pandemi sonrasında da dijital platformlar üzerinden film izleme eyleminin devam edebilecek olması ihtimaline karşın sinema salonlarının izleyicinin değişen ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi önerilebilir. Yabancı yapımlara karşı yerli yapımların tercih edilmesi için bunlar “yapım, dağıtım, gösterim” açısından finansal olarak desteklenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, film izleme, pandemi, nitel araştırma, olgubilim

MOVIE WATCHING HABITS OF UNIVERSITY STUDENTS DURING PANDEMICS

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic and associated measures to prevent its spread have led to an increase in time spent at home, which has affected movie-watching habits. This study aims to investigate how the pandemic has affected the movie-watching habits of university students. Specifically, the study seeks to identify any changes in habits and preferences. The research group consisted of 10 university students in Samsun, selected using a convenience sampling method. Data were collected through one-to-one semi-structured online interviews and analyzed using content analysis. The results of the study showed that there were changes in movie-watching habits among the students during the pandemic, with an increase in the frequency of movie-watching observed. However, there were no significant changes in the types of movies watched. Movies with themes related to virus pandemics, zombies, vampires, genetic experiments, and apocalyptic stories were less preferred. Additionally, the students preferred digital channels for movie-watching. The study suggests that the restructuring of the cinema sector based on changing needs and expectations could be proposed, with financial support provided for moviemaking, marketing, and screening to increase demand for local programs over foreign ones.

Keywords: Cinema, movie watching, pandemics, qualitative research, phenomenology

GİRİŞ

Aristoteles *‘Nikomakhos’a Etik’* isimli eserinde “alışkanlıklarımızdan her birini bir biçimde doğal olarak kazandığımız görülmüyor” (Aristoteles, 1997: 1144b) ifadesiyle alışkanlıkların belirli bir süreç içerisinde oluşmaya başladığını belirtmektedir. Bu düşünceden hareket edildiğinde alışkanlıklar, başlangıçta nadiren yapılan fakat zamanla günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen ve süreklilik gösteren davranış rutinleri olarak nitelendirilebilir. Alışkanlık kavramı, belirli bir duruma

* Doç. Dr., Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, Samsun, cumhur.turk@samsun.edu.tr; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8630-9353>

** Dr. Öğr., Üyesi, Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, Samsun, ikbal.avci@samsun.edu.tr; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9604-7291>

*** Arş. Gör., Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, Samsun, reha.uzunsoy@samsun.edu.tr; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4302-2926>

ilişkili olarak öğrenilen ve zaman içinde “*tekrarlanan davranış kalıbı*” (Colman, 2003: 319) “*uyaran-tepki dizisi*” (Bhatia, 2009: 182) ya da “*koşullandırılmış cevap*” (Matsumoto, 2009: 182) olarak tanımlanmaktadır.

Psikolojik bir edim olan alışkanlıklar; sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik vb. gelişmeler ve koşullardan etkilenerek şekillenmektedir. Bu gelişmeler içerisinde özellikle Sanayi Devrimi ve kapitalist üretim biçimi yeni alışkanlıkların ortaya çıkmasında ve kazanılmasında önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü Lefebvre’ye göre kapitalizmle birlikte sanayi/kent/teknoloji/bolluk/boş zaman toplumu gibi isimlerle anılan bir toplum ortaya çıkmıştır. Bu toplumda “*modern hayatın yorgunlukları, eğelenmeyi, hoşça vakit geçirmeyi, gevşemeyi gerekli kılmakta*” (Lefebvre, 2007: 65) ve insanların alışkanlıkları da bu doğrultuda şekillenmektedir. Bu durum çalışma ve boş zaman kavramlarının da anlamının değişmesine neden olmuştur. Boş zaman artık kişisel gelişimin ya da toplumsal yararın öncelendiği bir zaman dilimi olmaktan çıkmış; salt tüketim kaynağı olarak görülmeye başlanmıştır (Bahadır, 2016: 109). Zamanın üretken olmayan şekilde kullanılması ya da boş zaman (Ritzer, 2000: 50) Adorno’nun (2005: 143) ifadesiyle “*her türlü mekân veya gösteriye yapılan ziyaretlerle doldurulmaktadır.*” Lefebvre de (2007: 66) boş zamanın artık emeğin bir ödülü olmadığını; turizm, televizyon ve sinema gibi gösteri olduğunu vurgulamaktadır. Aydoğan bu boş zaman etkinliklerini ikiye ayırmakta, iletişim araçlarıyla geçirilen zamanı “*ev içi serbest zaman etkinlikleri*”, turizm gibi evden uzakta geçirilen boş zaman etkinliklerini de “*ev dışı serbest zaman etkinlikleri*” olarak nitelendirmektedir (Aydoğan, 2017: 604). Bu yeni gösteri, tüketim ya da boş zaman araçları insanların hem fiziksel hem de “*zihinsel alışkanlıklarını değiştirmiştir*” (Ritzer, 2000: 227).

1895 yılında Lumièrer’in halka açık ilk film gösteriminden beri insanlar, boş zamanlarının bir kısmını sinema salonlarında film izleyerek geçirmektedir. Dolayısıyla Siegfried Kracauer’in kitlelerin “*kafa dağıtma sarayları*” (Kracauer, 2011: 280) olarak nitelendirdiği sinema, insanlara “film izleme” olarak ifade edilen yeni bir alışkanlık biçimi kazandırmıştır. Geleneksel anlamıyla film izlemek ya da sinemaya gitmek “*film, izleyici ve sinema salonundan oluşan toplumsal ve mekânsal bir birlikteliği ifade etmektedir*” (Özsoy, 2017: 360). Bir filmin “*bakani, göreni, tanıdığı ve tamamlayanı*” (Kırel, 2012: 14) konumundaki seyirci, sinema ile ilişkisini hiçbir zaman kesmemiş; yalnızca iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sinema salonunda film izleme deneyimini dönüştürmüştür. Televizyondan film seyretme şeklinde başlayan bu değişimi video, VCD ve DVD izlemiştir (Yılmaz, 2011: 13).

1990’lı yıllara gelindiğinde teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ve buna bağlı olarak gerçekleşen dijitalleşme, sinema filmlerinin “*üretim, dağıtım, gösterim ve seyir*” süreçlerinin de dijitalle doğru evrilmesine neden olmuştur. Sinema alanında dijital teknolojilerin kullanımı, sesli sinemaya geçişten sonraki en önemli değişim olarak nitelendirilmektedir (Taş Öz, 2012: 68). Artık fiziksel olarak hiçbir sınırın olmadığı bu mecraada izleyiciler kişisel cihazlarıyla ya internet sitelerinden çevrimiçi film izleyebilmekte ya da belirli bir ücret karşılığında Netflix, Amazon Prime, Blu TV, Puhu TV gibi çeşitli platformlarda istedikleri filme rahatlıkla erişebilmektedir. Bu durum aynı zamanda izleyicinin isteklerinin ön planda olduğu yapımların üretilmesine de olanak sağlamaktadır.

2019 yılının sonlarında Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkan Coronavirüs salgını kısa sürede bütün kıtalara yayılarak küresel bir krize ve dünya genelinde binlerce insanın ölümüne sebep olmuştur. Birçok ülke, salgının yayılmasını önlemek için çeşitli tedbirler almıştır. Sokağa çıkma kısıtlamaları, çevrimiçi eğitim uygulamaları, uzaktan çalışma programları, çeşitli sektörlerin faaliyetlerinin durdurulması vb. önlemlerle virüsün yayılması engellenmeye çalışılmıştır. Bütün bu tedbirler sosyal, kültürel ve ekonomik hayatın dijitalleşmeye adaptasyonunu hızlandırarak bazı sektörleri dönüştürmüştür. Salgın nedeniyle değişen ve dönüşen sektörlerden biri de sinemadır. Sinema salonlarının kapatılması, evde geçirilen sürenin artması ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak dijital platformlardan film izleme olanağının bulunması, insanların film izleme alışkanlıklarını ve seyir kültürünü değiştirmiştir. Artık insanlar, sinema salonu gibi dış mekânlar yerine zorunlu olarak evde film izleme deneyimiyle iç mekânlarda film izlemeye yönelmiştir (Karaduman, 2018: 164). Pandemi dönemi Sonia Livingstone’un (2002: 1) ifade ettiği gibi “*evi, görsel-işitsel teknolojiler ile*

bilgi ve telekomünikasyon hizmetlerini entegre eden bir multimedya kültürünün merkezine dönüştürmüştür.”

Sinema ve seyirci arasında, ilk film izleme deneyiminden itibaren karmaşık bir ilişki bulunmakla birlikte, bu ilişkinin bilimsel bir inceleme konusu haline getirilmesi ve sorunsallaştırılması son otuz yılda hız kazanmıştır (Özsoy, 2017: 358). İletişim teknolojileriyle paralel olarak değişen film, izleyici ve seyir kültürü ilişkisi üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış olup bunlardan bazıları Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Sinema ve İzleyici İlişkisiyle İlgili Yapılan Bazı Araştırmalar

Yıl	Yazar	Araştırmanın Adı
2012	Perihan TAŞ ÖZ	Pelikülden Dijitale Sinemada Seyir Kültürü ve Seyircinin Değişen Konumu
2018	Sibel KARADUMNAN	Yeni İletişim Teknolojileri ve Film İzleme Alışkanlıkları
2018	Emrah Alparslan KONUKMAN	Değişen Film İzleme Alışkanlıkları ve Sinemada Hollywood Gerçeği: Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü Öğrencilerinin Konuya Yaklaşımı
2018	Burak MEDİN	Dijital Kültür, Dijital Yerliler ve Günümüzdeki Yeni Film Seyir Deneyimleri
2020	Batu ANADOLU	Beyazperdeden Dijital Medyaya: Film İzleme Deneyiminin Değişimi Üzerine Bir Araştırma
2020	Gözde SUNAL & Seda BAĞDATLI KALKAN	Üniversite Öğrencilerinin Film İzleme Alışkanlıklarının Covid-19 Pandemisi Sürecinde Değişiminin Belirlenmesi
2021	Ayla TORUN	Sinemada veya Netflix’te Dijital İzleme Ortamları ve Yeni Alışkanlıklar Bir Sosyal Ortam Olarak Sinema ve Film İzleme Pratiklerindeki Dijital Dönüşüm
2021	Buket AKDEMİR DİLEK	Pandemi Sürecinde Dijital Platformlar ile Değişen Seyir Deneyimi Üzerine İzleyici Araştırması

Tablo 1 incelendiğinde Taş Öz (2012) çalışmasında, sinemada dijital teknolojilerin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte izleyicinin film karşısında ilk kez “özne” olarak konumlandığını ve interaktif bir film deneyimi yaşadığını ifade etmektedir. Karaduman (2018) ve Konukman (2018) İletişim Fakültesi öğrencileri örneğinde gerçekleştirdikleri araştırmalarda katılımcıların ucuz ve erişilebilir olması ve özgürlük sağlaması nedeniyle sinema salonlarından ziyade dijital mecralarda film izlemeyi tercih ettiklerini belirtmektedir. Medin (2018) dijital yerliler olarak nitelendirilen Net kuşağı veya Y kuşağı üzerine yaptığı araştırmada, bu kuşağın hem özel iletişim mekânları olarak nitelendirilen evde hem de yeni kamusal alan olarak ifade edilen alışveriş merkezlerinde film izlemeyi tercih ettiklerini ve “akışkan” bir film izleme deneyimine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Anadolu (2020), üniversitelerin sinema kulüplerine üye olan öğrencilerle gerçekleştirdiği araştırmada, katılımcıların hem sinema salonlarında hem de dijital mecralarda film izlemeye devam ettiğini, dijital mecraların tercih edilmesinde ücretsiz olması, ulaşım, zaman ve mevsim koşullarının ön plana çıktığını altını çizmektedir. Torun (2021) ise Netflix özelinde gerçekleştirdiği çalışmada dijital platformların gündelik yaşamın bir parçası olan sinema salonlarının yerini almadığını; ancak izleyiciye sunduğu erişilebilirlik, ekonomiklik, çeşitlilik, konfor ve mobil olabilme gibi imkânlardan dolayı ilerleyen

süreçlerde sinema salonlarının yerini sarsacağını ifade etmektedir. Sunal ve Bağdatlı Kalkan (2020) üniversite öğrencileri örnekleminde yaptıkları çalışmada, pandemi sürecinde katılımcıların film izledikleri mekânların, film türlerinin, izleme sıklıklarının ve izledikleri zaman dilimlerinin değiştiğini ortaya koymaktadır. Akdemir Dilek (2021) ise pandemi döneminde Radyo, Televizyon ve Sinema alanında eğitim almış akademisyenlerin film izleme alışkanlıklarındaki değişikliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada katılımcıların pandemi dönemindeki kısıtlamalar nedeniyle dijital platformlara yöneldiği, dijital platformların sağladığı avantajlardan dolayı pandemi sonrasında film izlemek için sinema salonlarını tercih etmeyecekleri sonucuna ulaşmıştır.

Sinemada dijital teknolojilerin kullanılmasıyla değişen film, seyirci, sinema salonu ve seyir ilişkisi üzerine birçok çalışma yapılmış fakat Covid-19 pandemi sürecinde insanların film izleme alışkanlıklarındaki değişikliğin ortaya konulmasına yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çerçevede araştırmanın temel problemi: “Covid-19 pandemisi üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarını nasıl etkilemiştir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu temel problem doğrultusunda aşağıda verilen 6 alt probleme cevap aranmıştır.

1. Pandemi süreci öğrencilerin film izleme sıklığını nasıl şekillendirmiştir?
2. Pandemi süreci öğrencilerin tercih ettiği yapımların türlerini nasıl etkilemiştir?
3. Pandemi süreci öğrencilerin tercih ettiği film türlerini nasıl şekillendirmiştir?
4. Pandemi süreci öğrencilerin film izlemeyi tercih ettiği mecraları nasıl etkilemiştir?
5. Pandemi süreci öğrencilerin filmlerle ilgili yorumları inceleme durumunu nasıl şekillendirmiştir?
6. Pandemi süreci öğrencilerin korku filmlerini (virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları vb. ele alan) izleme durumunu nasıl etkilemiştir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Covid-19 pandemisi sürecinde üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarında bir değişiklik olup olmadığının incelendiği bu çalışma olgubilim (fenomonolojik) deseninde tasarlanan nitel bir çalışmadır. Bu doğrultuda öğrencilerle çevrimiçi platform üzerinden birebir yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bireylerin yaşamlarıyla ilgili durumlar için sorular sorup, onların cevaplarını dinleyip, kayıt altına almak için görüşmeler yapılır (Holstein ve Gubrium, 2004). Benzer şekilde Patton (2014) bireylerin yaşantılarını nasıl ifade ettiğini ve nasıl bilince çevirdiğini ortaya çıkarmak için kişilerin bizzat kendileriyle mülakat yapılmasını önerir. Bu kapsamda araştırmada “film izleme alışkanlıkları” fenomen olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaca yönelik örnekleme ve bu örnekleme içerisinde yer alan kolay ulaşılabilir durum örnekleme temel alınarak yürütülen bu araştırmanın çalışma grubunda Samsun ilinde sosyal bilim alanlarında üniversite öğrenimi gören 10 öğrenci yer almıştır. Araştırmacının kendi iradesini kullandığı ve araştırmanın amacına uygun olarak örneklemin belirlendiği bu şekilde örneklemede çalışma grubunda kimlerin olacağına araştırmacı karar verir (Balcı, 2016). Ayrıca kolay ulaşılabilir durum örneklemede araştırmacı erişebilirlik, hız, pratiklik ve maliyet gibi parametreler açısından avantaj elde eder (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışma grubunda yer alan 10 öğrencinin 6’sı kadın 4’ü erkek olup yaş aralığı 18-23 arası değişmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarına Covid-19 pandemisinin etkisini ortaya koymak için hedeflenen veriler çevrimiçi ortamda birebir yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için hazırlanan soru formu araştırmacılar tarafından, araştırma problemleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Altı ana sorudan oluşan görüşme formunun güvenilirliği ve geçerliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan biri psikoloji,

biri sosyoloji ve biri ise iletişim alanında çalışmalar yürüten (en az doktora derecesine sahip) araştırmacıdır. Uzmanlardan soru içerikleri ve görüşme süreciyle ilgili birtakım dönütler gelmiştir. Söz konusu dönütler dikkate alınarak görüşme formunun son hali tekrar aynı uzmanlara gönderilmiştir. Bu dönütlere bir örnek olarak: Görüşme formunda yer alan 14. sorunun ilk hali “Covid-19 sürecinde korku, kaygı ya da güvensizlik gibi olumsuz duygular yaşadınız mı?” şeklindeyken, uzman görüşleri doğrultusunda bu soru “Covid-19 sürecinde korku, kaygı ya da güvensizlik gibi olumsuz duygular yaşadınız mı? Hangi duyguyu hangi durumlarda yaşadınız?” olarak değiştirilmiştir. Uzmanlardan onay alındıktan sonra formun son hali çalışma grubunda yer almayan fakat aynı özelliklere sahip iki farklı üniversite öğrencisinin görüşüne sunulmuştur. Böylece üniversite öğrencilerinin bakış açısından görüşme formu üzerinde anlaşılmayan hususlar olup olmadığı test edilmiştir. Bu aşamalardan sonra formun son hali belirlenerek çalışma için kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında yürütülen birebir görüşmeler araştırmacılarından biri tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tüm öğrencilerle birebir olarak çevrimiçi ortamda soruyu ekrana yansıtarak görüşlerini almıştır. Görüşmeler 30 – 45 dakika arası sürmüştür. Görüşmeler sonrası elde edilen kayıtlar görüşmeleri yürüten aynı araştırmacı tarafında yazılı metin haline dönüştürülmüştür. Yazılı metinler görüşme yapılan öğrencilere gönderilerek metin üzerindeki ifadeler teyit edilmiştir. Görüşmeler sırasında kayıt altına alınan tüm veriler ve görüntüler Kişisel Verilerin Korunumu Kanunu kapsamında değerlendirmeye alınmış olup, çalışma grubundaki öğrenciler de bu konuda aydınlatılmış ve açık rızaları alınmıştır.

Elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun olarak içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Bu kapsamda veri seti tüm araştırmacılar tarafından kelime-kelime okunarak önemli boyutlar belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece cevaplar için uygun kategoriler oluşturulmuştur. Çalışmanın bulguları da bu kategorilere göre organize edilmiştir. Öğrencilerin cevaplarından örnekler sunarak bulgular desteklenmiştir. Ayrıca öğrenci isimlerini vermek yerine onları yansıtmayacak şekilde farklı isimler kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında oluşturulan temalar ve içeriklerine veri setinden bir örnek olarak; Tablo 2’deki “pandemi sürecinin öğrencilerin filmlerle ilgili yazıları/videoları okuma/izlemeye etkisi” için oluşturulan kategori listesi verilmiştir.

Tablo 2. Örnek Kategori Anahtarı Listesi

Kategori	İçerik
Sosyal Medya	- Pandemi öncesi filmlere ilişkin YouTube, Facebook vb sosyal medya platformlarından filmle ilgili incelemelerde bulunma
Kitap	- Pandemi öncesi sinema kitaplarını ve varsa filmin kitabını inceleme
Röportaj	- Pandemi öncesi film ekibinden kişilerin veya yönetmenlerin röportajlarını inceleme
Okumazdım	- Pandemi öncesi film için herhangi bir yorum okumama veya buna ihtiyaç duymama
Azalma	- Pandemi süreciyle birlikte filmlere ilişkin değerlendirmeleri takip etme durumunda azalma - Pandemiyle birlikte evde daha fazla vakit geçirildiği için daha fazla film izleme ve bu nedenle film eleştirilerini incelemeye ihtiyaç duymama

	- Daha fazla film izlendiği için seçicilikte azalma
Değişiklik yok	- Pandemi süreciyle birlikte filmlere ilişkin değerlendirmeleri takip etme durumunda değişiklik meydana gelmemesi
Artma	- Pandemi süreciyle birlikte filmlere ilişkin değerlendirmeleri takip etme durumunda artma

İçerik analizi kapsamında ulaşılan kategorilerin güvenilirliğini sağlamak için çalışmada kullanılan görüşme formlarını oluştururken görüşüne başvurulmuş uzmanlar arasında yer alan ve çalışma alanı iletişim araştırmaları olan uzmandan kategorileri gözden geçirmesi istenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda film izleme sıklığını belirlemeye yönelik “hemen her gün izlerim” ve “haftada 4 film izlerim” kategorileri birleştirilerek “haftada 4 ve üstü film izlerim” olarak değiştirilirken; “haftada 1-2 film izlerim” ve “haftada 2-3 film izlerim” kategorileri de “haftada 1-3 film izlerim” olarak düzenlenmiştir. Benzer olarak virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan korku filmlerini izleme sıklığını belirlemeye yönelik oluşturulan “haftada 1-2 kez izlerim” ve “haftada 2-3 kez izlerim” kategorileri birleştirilerek “haftada 2-3 kez izlerim” olarak değiştirilmiştir. Bir başka örnek ise; pandemi sürecinin öğrencilerin filmlerle ilgili yazıları/videoları (eleştiri, yorum, kitap, makale, YouTube kanalı vs.) okuma/izlemeye etkisini incelemeye yönelik kategoriler oluşturulurken ilk başta “YouTube” ve “Facebook” gibi oluşturulan iki ayrı kategori, daha sonra “Sosyal Medya” olarak tek kategori olarak adlandırılmıştır. Uzman incelemesi sonrası kategoriler üzerinde fikir birliği sağlanmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın birinci alt problemi olan pandemi öncesi ve sonrası öğrencilerin film izleme sıklığında değişim olup-olmadığına ilişkin durum incelenmiştir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Pandemi Öncesi ve Sürecinde Film İzleme Sıklığına İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Haftada 4 ve üstü	Ahmet, Ela
	Haftada 1-3	Jale, Elif, Sevgi, Evren, Deniz
	Ayda 1-2	İrem, Orkun
	2-3 ayda 1 film	Mustafa
Pandemi Süreci	Değişim yok	Evren, Mustafa, Orkun, Jale
	Artma	İrem, Ahmet, Elif, Sevgi
	Azalma	Ela, Deniz

Tablo 3 incelendiğinde pandemi öncesi öğrencilerin haftada daha çok 1-3 film izledikleri görülmüştür. Pandemi süreci film alışkanlığında ise “Değişim Yok” ve “Artma” kategorilerindeki cevaplar “Azalma” kategorisine göre öncelik arz etmiştir. Öğrencilerin bu alt problemdeki sorulara verdiği yanıtlara örnekler şu şekildedir:

Ela: “Çok sık izledim. İnternette gezerken gözüme çarpan bir film olursa açıp izliyorum. Şöyle bir şey var biz aile olarak film izlemeyi çok seven insanlarız. O yüzden babam arada bir gelip değişik bir şeyler yapalım dediği zaman hepimiz biliyoruz film izleyeceğimizi. O yüzden oturup bir film arayışına giriyoruz. Ne izlese bu zamanı nasıl değerlendiresek diye. Açıkçası bir film izleme gecemiz oluyor. Bir numaralandırma yapacak olursam haftada 4 kez diyebilirim.”

(Pandemi Öncesi, Haftada 4 ve Üstü)

Mustafa: “Çok sık olmamakla birlikte 2-3 ayda bir izledim. Gündeme bir film düşmüştür mesela tarihle alakalı ya da ilgi çekici bir filmse ilk fırsatta izledim.”

(Pandemi Öncesi, 2-3 Ayda 1 Film)

Mustafa: “Pandemide bu zamana kadar muhtemelen 3-4 film izlemiştir. O kadar çok film izlemiyorum. Film teknikleriyle alakalı araştırmayı daha çok seviyorum. O yüzden bir değişiklik olmadı.”

(Pandemi Süreci, Değişim Yok)

Elif: “Pandemiyle birlikte akşam saat 8-9’dan başlayıp sabah 5’e kadar ne bulursam izledim. Eski filmler de buna dahil. Çok dozunu kaçırdım.”

(Pandemi Süreci, Artma)

Deniz: “Aslında dizi izlemeye başladım daha çok. Daha uzun süreli ve tek bir anda bitmiyor. Sürekli, devamlılığı var ve akıcı. O yüzden film izleme sayım azaldı dizi izlemeye başladım.”

(Pandemi Süreci, Azalma)

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi olan pandemi sürecinin öğrencilerin tercih ettikleri yapımlar türlerini değiştirip-değiştirmediğine ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Tercih Ettikleri Yapım Türlerine Etkisine İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Yerli yapımlar	Orkun
	Yabancı yapımlar	Evren, Ahmet, İrem, Jale, Mustafa, Elif, Sevgi, Ela, Deniz
Pandemi Süreci	Değişiklik yok	Evren, İrem, Jale, Ahmet, Elif, Sevgi, Ela, Deniz
	Yabancı filme yönelme	Orkun
	Yerli filme yönelme	Mustafa

Tablo 4 incelendiğinde pandemi öncesinde öğrencilerin “Yabancı Yapımlar” kategorisini öncelikle tercih ettiği görülmektedir. Pandemi sürecinde ise yine bu durum değişmemiş ve “Değişiklik Yok” kategorisindeki cevaplar “Yabancı Filme Yönelme” ve “Yerli Filme Yönelme” kategorisindeki cevaplara kıyasla ön plana çıkmıştır. Öğrencilerin bu alt problemde yer alan sorulara verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir:

Ela: “Yerli izlemiyorum hiç, çok nadir, aşırı nadir. Ama şöyle; pandemi öncesinde sinemaya giderdim ve gidince de Türk yapımı zaten internete düşecek eninde sonunda, çok merak edersem internette izlerim deyip yabancı filmlere giderdim. Yabancı filmleri izlerdim, öyle çok yerli film sevmiyorum, benim zevkime göre değil.”

(Pandemi Öncesi, Yabancı Yapımlar)

Orkun: “Daha çok yerli yapımları izliyorum. Nuri Bilge Ceylan, Çağan Irmak gibi. Bilmediğim yönetmenlerin de filmlerini izlemeyi seviyorum.”

(Pandemi Öncesi, Yerli Yapımlar)

Orkun “Pandemi süreciyle birlikte Fransız sinemasından filmler izledim. Felsefi bir film. Yabancı yapımlara kaydım biraz.”

(Pandemi Süreci, Yabancı Filme Yönelme)

Mustafa: “Pandemiyle birlikte yerli filmler dikkatimi çekti. Daha önce izlediğim yabancı filmlerle Türk filmlerini teknik yönden karşılaştırmaya başladım ve bu durum dikkatimi çekti.”

(Pandemi süreci, Yerli Filme Yönelme)

Evren: “Hiçbir değişiklik olmadı. Hala yabancı filmleri daha çok izliyorum.”

(Pandemi Süreci, Değişiklik yok)

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt probleminin yer aldığı bu başlık altında pandemi sürecinin öğrencilerin tercih ettikleri film türlerine bir etkisinin olup-olmadığı incelenmiştir. Tablo 5’te bu incelemeye ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Tercih Ettiği Film Türlerine Etkisine İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Bilim Kurgu	Evren, Mustafa, İrem, Jale, Ahmet, Elif, Sevgi, Deniz
	Aksiyon	Evren, Mustafa, İrem, Jale, Ahmet, Ela, Sevgi, Deniz
	Komedi	Orkun
	Korku	Elif
	Dram	Sevgi
	Fantastik	Ela
	Animasyon	Ela
Pandemi Süreci	Değişiklik yok	Evren, İrem, Orkun, Ahmet, Ela, Deniz

Tarihi filmlere yönelme	Mustafa
Komediye yönelme	Jale, Sevgi
Fantastik filmlere yönelme	Elif

Tablo 5 incelendiğinde pandemi öncesinde öğrencilerin daha çok “Bilim Kurgu” ve “Aksiyon” filmlerini tercih ettikleri, pandemi sürecinde ön plana çıkan bir değişikliğin olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin bu alt problemdeki sorulara verdiği yanıtlara örnekler şu şekildedir:

Deniz: *“Bilim Kurgu ve aksiyon filmlerini izlemeyi çok seviyorum.”*

(Pandemi Öncesi, Bilim Kurgu)

Sevgi: *“Pandemi öncesi macera, bilim kurgu ve dram ağırlıklı daha çok severdim.”*

(Pandemi Öncesi, Dram)

Deniz: *“Hiçbir değişiklik olmadı. Pandemiye önce de bilimkurgu ve aksiyon izlerdim hala bilimkurgu ve aksiyon izliyorum.”*

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

Sevgi: *“Bilim Kurgu filmlerini bıraktım özellikle bu virüsle ilgili olanları. Dramdan uzaklaştım, zaten çok dramatik bir zamandan geçiyoruz. Komedi, sürekli komedi izledim kendimi rahatlatmak adına.”*

(Pandemi Süreci, Komediye Yönelme)

Elif: *“Pandemi sürecinde korkudan içim daraldı o yüzden fantastik filmlere yöneldim. Çocukluğumda zevk aldığım Harry Potter, Yüzüklerin Efendisi gibi seri filmlere kaydım. Daha çok hoşuma gitti.”*

(Pandemi Süreci, Fantastik Filmlere Yönelme)

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın dördüncü alt problemi, bir başka ifadeyle pandemi sürecinin öğrencilerin film izlemeyi tercih ettiği mecralar üzerindeki etkisine dair bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 6’da kategoriler halinde sunulmuştur.

Tablo 6. Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Film İzlemeyi Tercih Ettiği Mecralar Üzerindeki Etkisine Dair Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Netflix	Evren, Elif, Sevgi, Ahmet
	BluTv	Sevgi
	Sinema	Mustafa, Orkun, Ahmet, Ela
	Ücretsiz film siteleri	İrem, Ela, Deniz
	Televizyon	Jale

Pandemi Süreci	Ücretsiz film siteleri	Ela, Orkun
	Değişiklik yok.	Deniz, Elif
	Exxen	Sevgi
	Netflix	Jale, İrem, Mustafa
	BluTv	Mustafa
	Mubi	Evren

Tablo 6’da görüldüğü üzere, öğrencilerin pandemi öncesinde film izlemeyi tercih ettiği mecralarda “Sinema” ve “Netflix” kategorilerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Pandemi sürecinde tercih ettikleri mecralarda ise “Netflix”, “Ücretsiz Film Siteleri” ve “Değişiklik Yok” kategorilerindeki cevaplar diğer kategorilere göre öne çıkmaktadır. Bu alt probleme ilişkin öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir:

Ahmet: *“Pandemi öncesi daha çok sinemaya giderdim. Sinemada film izlemeyi çok severdim.”*

(Pandemi Öncesi, Sinema)

Elif: *“Çoğunlukla Netflixten izliyorum. Çok merak ettiğim bir film olup Netflix’te bulamadığım olursa o zaman netten bakıyorum.”*

(Pandemi Öncesi, Netflix)

İrem: *“Pandemiden önce bilgisayardan, bedava film sitelerinden izlerdim. Herhangi bir mecraya üyeliğim yoktu.”*

(Pandemi Öncesi, Ücretsiz Film Siteleri)

İrem: *“Pandemiyle birlikte Netflix üyeliği aldım. Daha kolay ulaşım sağlıyorum ve reklam derdi de olmuyor.”*

(Pandemi Süreci, Netflix)

Ela: *“Sinemalar kapandığı için artık daha fazla bilgisayar ve internet ortamından izliyorum.”*

(Pandemi Süreci, Ücretsiz Film Siteleri)

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt problemi kapsamında pandemi sürecinin öğrencilerin filmlerle ilgili yazıları/videoları okumasına/izlemesine etkisinin olup-olmadığına ilişkin durum ve bu durumun öğrenciler üzerindeki etkileri birlikte incelenmiştir. Bu iki duruma ait bulgular Tablo 7 ve Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 7. Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Filmlerle İlgili Yazıları/Videoları Okuma/İzleme Etkisine İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Sosyal Medya	Evren, Mustafa, Deniz, Jale
	Kitap	İrem, Elif
	Röportaj	Orkun
	Okumazdım	Ahmet, Ela, Sevgi
Pandemi Süreci	Azalma	Evren, Jale, İrem
	Değişiklik yok	Mustafa, Orkun, Ahmet, Ela, Deniz
	Artma	Elif, Sevgi

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin pandemi öncesi filmlerle ilgili yazıları/videoları okuma/izleme tercihlerinde “Sosyal Medya” kategorisinin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Pandemi sürecinde ise “Değişiklik Yok” ve “Azalma” kategorilerindeki cevaplar “Artma” kategorisindeki cevaplara göre ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin bu alt problemde verdiği cevaplara örnekler şu şekildedir:

Evren: *“Filme gitmeden önce de gittikten sonra da Youtube üzerinden takip ettiğim belli başlı film öneri ya da eleştiri kanallarından bunları takip ederim.”*

(Pandemi Öncesi, Sosyal Medya)

Orkun: *“Evet okurdum. Daha çok röportaj tarzı şeyleri okurdum. Yönetmenlerin röportajlarını okumayı tercih ederdim.”*

(Pandemi Öncesi, Röportaj)

Sevgi: *“Hayır yorumları ya da yazılanları pandemiden önce okumazdım.”*

(Pandemiden Önce, Okumazdım)

Evren: *“Pandemiden sonra biraz daha azaldı diyebilirim. Çünkü evde boş vaktim olduğu için kendim değerlendirebiliyorum. Pandemi öncesi vakit daha azdı. Ne izlese diyerek seçim yapardık. Nasıl acaba gidilir mi gidilmez mi diye yorumlara bakardım. Şimdi herkes evde olduğu için vakit bol. Açtığım zaman bir filmi beğenmesem bile madem açtık izleyeyim evde başka yapacak bir şey yok diyorum.”*

(Pandemi Süreci, Azalma)

Sevgi: *“Artık okuyorum. Pandemiden sonra yorumları okumaya başladım. Günlük işlerimizin çoğunu pandemide gerçekleştiremediğimiz için daha çok film izlemeye başladım. Bu konu üzerinde daha çok düşünebildiğim için yorumlara bakmaya başladım.”*

(Pandemi Süreci, Artma)

Orkun: *“Her film için değil ama genel olarak okumaya devam ediyorum. Pandemi öncesi nasılsa yine aynı şekilde. Burada bunu demek istemiş falan diyorum okuyunca.”*

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

Tablo 8. Filmlerle İlgili Yazıların/Videoların Öğrencilerin Pandemi Sürecindeki Film İzleme Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	Etkiler	Evren, Deniz, İrem, Mustafa, Jale
	Etkilemez	Ahmet, Ela, Sevgi, Elif, Orkun
Pandemi Süreci	Değişiklik olmadı.	Evren, Mustafa, İrem, Orkun, Sevgi, Ahmet, Ela, Deniz
	Etkilememeye başlama	Jale
	Etkilemeye başlama	Elif

Tablo 8'e göre pandemi öncesinde öğrencilerin yazılardan/videolardan etkilenmesine ilişkin görüşleri "Etkiler" ve "Etkilemez" kategorileri altında toplanmaktadır. Pandemi sürecinde ise "Değişiklik Yok" kategorisi diğer iki kategoriye göre ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin bu alt probleme ilişkin verdiği cevaplardan örnekler şu şekildedir:

Ahmet: *"Daha önce birkaç kere filme gitmeden okumuştum. Etkilemişti, filmi istediğim gibi izleyemedim. Bir görüşün etkisinde kaldım biraz. Yönlendirici oldu ve rahatsız etti beni."*

(Pandemi Öncesi, Etkiler)

Jale: *"Etkilenirdim, örneğin Marvel'ın bir filmi vardı "Civil War" diye. Orda benden önce sinemaya gidenler spoiler vermişti. İstemedim okuyorsun hepsini. Yani üzülüyordum. Filme gitmeden önce hevesim azalmıştı."*

(Pandemi Öncesi, Etkiler)

Orkun: *"Yorumlardan ziyade röportajlara bakıyorum. Yorumlar kötü de olsa etkilemez beni, kapatmam filmi. İzlemeye devam ediyorum, merak ediyorum ben."*

(Pandemi Öncesi, Etkilemez)

Jale: *"Aslında daha az etkilenmeye başladım. Spoiler görsem bile sonuç olarak filmi nasıl yansıttılar diye bakıyorum. Daha çok görselliğine baktığım için beni artık etkilememeye başladı bu tarz yorumlar."*

(Pandemi süreci, Etkilememeye Başlama)

Elif: *"Pandemiyle birlikte değişti bu durum. Etkilemeye başladı. Puanlarına bakıyorum sonra çok düşük puan almış değer mi acaba izlemeye diye düşünüyorum."*

(Pandemi Süreci, Etkilemeye Başlama)

Mustafa: *"Hala aynıyım. Film izlemeden önce okumuyordum etkilenmemek için."*

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

İrem: *"Duyguları çok baskın bir insan olduğum için hala devam ediyor etkilenmem. Etkilenme derecem yine aynı."*

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

Deniz: “Hala aynı, filmle alakalı okuduklarım o filmi izleyip izlemeyeceğimi etkiliyor. Yorumlar kötüye izlemiyorum. Bir değişiklik olmadı.”

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın altıncı ve son alt probleminin yer aldığı bu başlık altında pandemi sürecinin öğrencilerin virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan korku filmlerini izleme durumlarına etkisi incelenmiş olup, bulgular Tablo 9’da kategoriler halinde sunulmuştur.

Tablo 9. Pandemi Sürecinin Öğrencilerin Virüs Salgını, Zombi, Vampir, Genetik Deneyler, Kıyamet Senaryoları Gibi Konuları Ele Alan Korku Filmlerini İzleme Durumuna Etkisine İlişkin Bulgular

	Kategori	Tekrar Eden Öğrenciler
Pandemi Öncesi	İzlemezdim	Evren, İrem, Orkun, Ahmet, Mustafa
	Ayda 1-3 kez	Sevgi, Ela, Elif, Deniz, Jale
Pandemi Süreci	Değişiklik yok.	Evren, Mustafa, Orkun, Ahmet
	Azalma	Ela, Deniz, Elif, Sevgi, Jale
	Artma	İrem

Tablo 9 incelendiğinde pandemi öncesinde öğrencilerin virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan korku filmlerini izleme sıklıklarına dair cevapların “İzlemezdim” ve “Ayda 1-3 Kez” kategorileri altında toplandığı görülmektedir. Pandemi sürecinde bu tür filmleri izleme sıklıklarında ise “Azalma” kategorisi ön plana çıkmıştır. Bu alt probleme ilişkin öğrencilerin verdiği cevaplardan bazıları şu şekildedir:

İrem: “Beni çok etkiliyordu o tür filmler. Filmlerden korkma gibi bir huyum var. Pandemiden önce hiç izlemezdim.”

(Pandemi Öncesi, Hiç İzlemezdim)

Elif: “Evet kesinlikle izlerdim. Ayda 2-3 kez diyebilirim, çok severdim çünkü.”

(Pandemi Öncesi, Ayda 1-3 Kez)

Ahmet: “O tür filmleri hiç sevmiyorum. Gerçeklikten uzak filmler bana hitap etmiyor. İzlediğim filmlerin gerçeklikle ilgisi olması lazım.”

(Pandemi öncesi-Hiç izlemezdim)

İrem: “Pandemiden sonra izlemeye başladım. Yaşadığımız olayları gördüğüm için acaba nasıl olacak diye izliyorum artık. Kendimi o senaryolara uydurmaya çalışıyorum.”

(Pandemi Süreci, Artma)

Elif: *“Pandemi sürecinde şöyle bir değişiklik oldu. Hala seviyorum ama sıkıldım artık. Çünkü gerçeğini yaşıyormuşuz gibi bir ortamda olduğumuz için çok da keyif vermiyor bu aralar. Belki pandemi bittikten sonra.”*

(Pandemi Süreci, Azalma)

Ahmet: *“Bir değişiklik olmadı. Pandemiye önce de izlemezdim sevmezdim. Pandemiye de hiç izlemedim.”*

(Pandemi Süreci, Değişiklik Yok)

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Pandemi sürecinin üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarına etkisi olup-olmadığını belirlemeyi hedefleyen bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde; ilk olarak öğrencilerin film izleme sıklığında artış olduğu sonucuna ulaşıldığı söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin film izlemeyi tercih ettikleri mecraların da değiştiği, daha çok dijital platformlara yönelim söz konusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları pandemi sürecinde filmlerle ilgili eleştirileri/yazılanları daha az okumaya başlamıştır. Katılımcıların virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan film türlerini izleme sıklığında da azalma olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin tercih ettikleri yapımlar ve film türlerinde pandemi öncesine kıyasla belirgin bir farklılık bulunamamıştır.

Çalışmanın birinci alt problemi doğrultusunda pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin film izleme sıklıkları araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, bu süreçte katılımcıların film izleme sıklıklarının değiştiği görülmektedir. Değişimin yönüne bakıldığında ise film izleme sıklığındaki artış, azalışa göre ön plana çıkmaktadır. Sunal ve Bağdatlı Kalkan (2020) pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarındaki değişimi belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, öğrencilerin pandemi öncesinde haftada 2-3 gün film izlemeyi tercih ettiklerini, pandemi sürecinde bu oranın haftada 4-6 güne çıktığını ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda literatürdeki bulgular ile araştırma sonuçları karşılaştırıldığında üniversite öğrencilerinin pandemi sürecinde zorunlu boş zamanlarının önemli bir kısmını internet ortamında ve dijital platformlarda izledikleri filmlerle doldurdukları söylenebilir.

Çalışmanın ikinci alt problemi çerçevesinde pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin tercih ettikleri yapımlar türlerindeki değişiklikler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, pandemi öncesi ve sonrasında öğrencilerin izlediği film türlerinde bir değişiklik bulunmamaktadır. Pandemi öncesinde daha çok yabancı yapımları izleyen öğrencilerin pandemi sürecinde de bu yapımları izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Sinema seyircisinin yabancı yapımları yerli yapımlara tercih etmesi, Türk sinemasının yıllardır devam eden ana sorunlarından biridir. Bu durumun oluşmasında Türk sinemasının finansal kaynaklarının yetersiz olması, yabancı yapımların sinema salonlarını adeta istila etmesi, Türkiye’de sinemanın uzun bir süre özgün bir sinema dili oluşturamaması vb. faktörler etkili olmuştur. Arslan’a (2011) göre 2000’li yıllardan itibaren izleyiciler yerli filmlere ilgi göstermeye başlasa da yıl içerisinde yapılan filmlerin sayısı ihtiyaç duyulan sayının gerisinde kalmaktadır. Türk sinemasının endüstrileşememesi başat bir sorun olarak hâlen varlığını korumakta ve yabancı yapımların yerli yapımlara göre daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır.

Çalışmanın üçüncü alt probleminden elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri film türlerinde pandemi öncesi ve pandemi sürecinde belirgin bir değişiklik olmamıştır. Katılımcılar, pandemi öncesinde genellikle bilimkurgu ve aksiyon türünde filmler izlemektedir. Komedi, korku, dram, fantastik ve animasyon türündeki filmlerin öğrenciler tarafından daha az tercih edildiği görülmektedir. Karaduman (2018) yeni iletişim teknolojilerinin film izleme alışkanlığını nasıl değiştirdiğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, öğrencilerin dijital platformlardan ilk sırada macera, aksiyon, polisiye; ikinci sırada ise bilimkurgu/fantastik türündeki filmleri izlemeyi tercih ettiğini tespit etmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, Sunal ve Bağdatlı

Kalkan'ın (2020) üniversite öğrencilerinin pandemi sürecinde tercih ettikleri film türlerini belirlemeye yönelik çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Çalışmanın dördüncü alt problemi bağlamında pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin film izlemeyi tercih ettikleri mecralardaki değişiklikler araştırılmıştır. Sonuçlar göstermektedir ki pandemi öncesinde katılımcılar daha çok sinema salonlarında ve Netflix'ten film izlemeyi tercih ederken; pandemi sürecinde öğrenciler ücretli/ücretsiz dijital platformlara yönelmişlerdir. Öğrenciler bu süreçte genellikle ücretsiz film sitelerini ve Netflix'i tercih etmeye devam ederken, bazı öğrenciler de Exxen, Mubi ve Netflix'e ilk kez üye olmuştur. Öğrencilerden İrem, "*Pandemiyle birlikte Netflix üyeliği aldım. Daha kolay ulaşım sağlıyorum ve reklam derdi de olmuyor.*" şeklinde görüş belirterek pandemi sürecinde dijital platformlara yönelimi gözler önüne sermiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, Torun'un (2021) Netflix'te dijital izleme ortamlarının yeni film izleme alışkanlıkları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmayla örtüşmektedir. Buradan hareketle pandemi sürecindeki zorunluluğun yanı sıra sağladığı avantajların çok olması da izleyicilerin sinema salonları yerine dijital platformlara yönelmesinde etkili bir faktör olarak nitelendirilebilir. Bu durum, sinema salonunda film izleme şeklindeki seyir kültürünü de değiştirmeye başlamıştır.

Çalışmanın beşinci alt probleminden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin pandemi öncesi ve sonrasında filmlerle ilgili yazı/video okuma/izleme tercihlerinde belirgin bir değişiklik olmadığı ön plana çıkmaktadır. Pandemi öncesinde sadece 3 öğrenci filmlerle ilgili herhangi bir kitap, yorum, yazı okumadığını belirtirken, diğer öğrenciler filmlerle ilgili bir şeyler okumakta ya da izlemektedir. Pandemi sürecinde filmlerle ilgili yorum ve röportaj okuyan öğrenciler ile okumayan öğrencilerin durumunda bir değişiklik bulunmamaktadır. Bazı öğrencilerin filmlerle ilgili yazı/video okuma/izleme tercihlerinde de azalma olduğu görülmektedir. Öğrencilerden Evren, bu azalmanın sebebinin şu şekilde açıklamaktadır: "*Pandemiden sonra biraz daha azaldı diyebilirim. Çünkü evde boş vaktim olduğu için kendim değerlendirebiliyorum. Pandemi öncesi vakit azdı. Ne izlese diyelim seçim yapardık. Nasıl acaba gidilir mi gidilmez diye yorumlara bakardım. Şimdi herkes evde olduğu için vakit bol. Açtığım zaman bir filmi beğenmesem bile madem açtık izleyeyim evde başka yapacak bir şey yok diyorum.*" Öğrencilerin filmler hakkında başkalarının hazırladığı materyallere başvurmak yerine, bizzat kendilerinin filmler hakkında düşünme, değerlendirme ve yorumlamak için eskiye nispeten daha çok boş zamanlarının olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın altıncı alt problemi doğrultusunda pandemi sürecinin öğrencilerin virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi konuları ele alan film türlerini izleme sıklıklarındaki değişiklikler araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğrenciler pandemi öncesinde bu tür filmleri genellikle izlememekte; izleyenler ise oldukça seyrek (ayda 1-3 kez) izlemektedir. Pandemi sürecinde bu türdeki filmleri tercih eden öğrencilerin film izleme sıklığında azalma olduğu görülmektedir. Öğrencilerden Elif pandemiden önce "*Evet kesinlikle izlerdim. Ayda 2-3 kez diyebilirim, çok severdim çünkü.*" şeklinde görüş belirtirken, "*Pandemi sürecinde şöyle bir değişiklik oldu. Hala seviyorum ama sıkıldım artık. Çünkü gerçeğini yaşıyormuşuz gibi bir ortamda olduğumuz için çok da keyif vermiyor bu aralar. Belki pandemi bittikten sonra.*" şeklinde ifade etmektedir. Öğrencilerin pandemi sürecinde virüs salgını, zombi, vampir, genetik deneyler, kıyamet senaryoları gibi filmleri izleme sıklığındaki azalmada geleceğe yönelik kaygı, korku ve belirsizlik gibi duyguların etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler şu şekildedir:

- Dijital platformlar, sinema salonlarıyla kıyaslandığında pandemi sürecindeki zorunluluğun yanı sıra izleyiciye birtakım avantajlar sağlamaktadır: Uzun reklamların olmaması, film izleme mekânını ve zamanını seyircinin belirleyebilmesi, film alternatifinin çok olması, ücretsiz ya da daha ucuz olması vb. Bu avantajlar izleyicilerin pandemi sonrasında da dijital platformlar üzerinden film izleme eylemini devam ettirmesinde etkili olabilmektedir. Bu durum, sinema sektörü açısından yeni bir krize; sinema salonunda film izleme kültürünün yok olmasına neden olabilir. Dolayısıyla sinema salonları izleyicinin değişen ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek şekilde düzenlenebilir.

- Yabancı yapımlar yerine yerli yapımların tercih edilmesi için yerli yapımlar “yapım, dağıtım ve gösterim” açısından finansal olarak desteklenebilir. Sinema sektörünün desteklenmesi yıllık üretilen film sayısının artmasını ve daha kaliteli içeriklerin üretilmesini sağlar. Böylece yerli izleyicinin beklentilerini karşılayacak ulusal bir sinema endüstrisi oluşturulabilir.
- Bu araştırma Samsun ilinde sosyal bilim alanında üniversite öğrenimi gören 10 öğrenci ile sınırlıdır. Dolayısıyla sonraki araştırmacılar, araştırma grubunu değiştirerek farklı üniversite, şehir ve bölgelerde bu çalışmanın farklı bağlam ve boyutlarını araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adorno, T. W. (2005). *Minima moralia*. (Çev: Orhan Koçak), Metis Yayınları, İstanbul.
- Akdemir Dilek, B. (2021). Pandemi sürecinde dijital platformlar ile değişen seyir deneyimi üzerine izleyici araştırması. *Communication and Technology Congress – CTC Papers 2021*, (pp. 783-795).
- Anadolu, B. (2020). Beyazperdeden dijital medyaya: film izleme deneyiminin değişimi üzerine bir araştırma, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 16(32), 5075-5110.
- Aristoteles, (1997). *Nikomakhos’a etik*. (Çev: Saffet Babür). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Arslan, E. (2011). 2000’li yıllar öncesi ve sonrasında Türk Sineması’nda kullanılan yapım kaynaklarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (25), 17-32.
- Aydoğan, F. (2017). Dijital çağın çocuklarının serbest zamanı. *TRT Akademi*. 2(4), 604-607.
- Bahadır, M. (2016). Antiçağ’dan günümüze boş zaman üzerine bir değerlendirme. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(2), 103-116.
- Balcı, A. (2016). Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Bhatia, M. S. (2009). Dictionary of psychology and allied sciences. New Delhi: New Age International Publishers.
- Colman, A. M. (2003). Dictionary of psychology. Oxford: Oxford University Press.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2004). Context: Working it up, down and across. *Qualitative research practice*, 297-311.
- Karaduman, S. (2018). Yeni iletişim teknolojileri ve film izleme alışkanlıkları. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(2), 163-174.
- Konukman, E. A. (2018). Değişen film izleme alışkanlıkları ve sinema’da hollywood gerçeği: radyo televizyon ve sinema bölümü öğrencilerinin konuya yaklaşımı. *TRT Akademi*. 3(5), 304-321.
- Kracauer, S. (2011). *Kitle süsü*. (Çev: Orhan Koçak), İstanbul: Metis Yayınları.
- Lefebvre, H. (2007). *Modern dünyada gündelik hayat*. (Çev: Işın Gürbüz), İstanbul: Metis Yayınları.
- Livingstone, S. (2002). *Young people and new media: childhood and the changing*. Sage Publications, London.
- Matsumoto, D. (2009). *The cambridge dictionary of psychology*. Cambridge University Press.
- Medin, B. (2018). Dijital kültür, dijital yerliler ve günümüzdeki yeni film seyir deneyimleri. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*. 5(3), 142-158.
- Özsoy, A. (2017). Sinema, yeni seyir deneyimleri ve çocuk izleyici. *TRT Akademi*. 2(4), 356-374.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Ritzer, G. (2000). *Büyüsü bozulmuş dünyayı büyülemek*. (Çev: Funda Payzın), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sunal, G. ve Bağdatlı Kalkan, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin film izleme alışkanlıklarının covid-19 pandemisi sürecinde değişiminin belirlenmesi. (52), 187-200.
- Taş Öz, P. (2012). Pelikülden dijitale sinemada seyir kültürü ve seyircinin değişen konumu. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*. 2(2), 65-73.
- Torun, A. (2021). Sinemada veya Netflix’te dijital izleme ortamları ve yeni alışkanlıklar: bir sosyal ortam olarak sinema ve film izleme pratiklerindeki dijital dönüşüm. *SineFilozofi Dergisi*. (Özel Sayı 3), 370-387.

Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, E. (2011). *Önsöz: Bir Film Nasıl Okunur?* İstanbul: Oğlak Yayınları.

Extended Abstract

The rapid development of technology in the 1990s and the resulting digitalization caused the "production, distribution, screening and viewing" processes of motion pictures to evolve towards digital. In this medium, where there is no physical limit anymore, viewers can either watch movies online from websites with their personal devices or easily access the movie they want on various platforms such as Netflix, Amazon Prime, Blu TV, Puhu TV for a certain fee. This situation also allows the production of productions where the wishes of the audience are at the forefront. The Coronavirus epidemic, which emerged in Wuhan, China at the end of 2019, spread to all continents in a short time, causing a global crisis and the death of many people around the world. Many countries have taken various measures to prevent the spread of the epidemic. Curfews, online education applications, remote work programs, cessation of activities of various sectors, etc. Measures were taken to prevent the spread of the virus. All these measures have transformed some sectors by accelerating the adaptation of social, cultural and economic life to digitalization. One of the sectors that has changed and transformed due to the epidemic is cinema. The closure of movie theaters, the increase in the time spent at home and the opportunity to watch movies on digital platforms due to developments in communication technologies have changed people's movie watching habits and watching culture. Many studies have been conducted on the relationship between film, audience, movie theater and audience, which have changed with the use of digital technologies in the cinema, but it has been observed that research on the change in people's movie watching habits during the Covid-19 pandemic process is limited. In this context, the main problem of the research is: "How did the Covid-19 pandemic affect the movie watching habits of university students?" determined as. This study, which examines whether there is a change in the movie watching habits of university students during the Covid-19 pandemic, is a qualitative study in the phenomenology pattern. 10 students studying at a university in social sciences in Samsun were included in the study group of this research, which was conducted on the basis of purposeful sampling from non-probability sampling methods and the easily accessible situation sampling included in this sampling. Of the 10 students in the study group, 6 are female and 4 are male, and the age range varies between 18-23. In order to reveal the effect of the Covid-19 pandemic on the movie watching habits of university students, the targeted data were collected by conducting one-to-one semi-structured interviews online. The questionnaire prepared for semi-structured interviews was developed by the researchers in line with the research problems. Expert opinion was sought to ensure the reliability and validity of the interview form consisting of six main questions. One-to-one interviews conducted within the scope of the study were carried out by one of the researchers. The researcher took their opinions by reflecting the question on the screen in an online environment with all the students one-on-one. The obtained data were analyzed by content analysis technique in accordance with the purpose of the study. In this context, important dimensions were tried to be determined by reading the data set word by word by all researchers. Thus, appropriate categories for the answers were determined. The findings of the study are also organized according to these categories. The findings were supported by presenting examples from the students' answers. In addition, instead of giving student names, different names were used in a way that did not reflect them. The most general conclusion reached within the scope of the study is that there are some changes in the movie watching habits of the students. Some of the students who participated in the research started to read less criticism/written about movies during the pandemic process. It has been determined that the frequency of watching movies that deal with subjects such as virus epidemics, zombies, vampires, genetic experiments, and apocalyptic scenarios has also decreased. There was no

significant difference in the productions and film types preferred by the students participating in the research compared to the pre-pandemic period. When the results of this study, which aims to determine whether the pandemic process has an effect on the movie watching habits of university students, are examined; First of all, it can be said that there is an increase in the frequency of watching movies by students. In addition, it was concluded that the channels in which students prefer to watch movies have also changed, and there is a tendency towards digital platforms. Although it is possible that the act of watching movies on digital platforms may continue after the pandemic, it can be suggested that movie theaters be organized in a way that can meet the changing needs and expectations of the audience. In order for domestic productions to be preferred over foreign productions, domestic productions can be financially supported in terms of "production, distribution and screening".